

ROMÂNIA

MINISTERUL PUBLIC
PARCHETUL DE PE LÂNGĂ ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA PARCHETELOR MILITARE

ROMÂNIA, București, Bd. Libertății, nr.12-14, Sector 5, cod poștal: 050708,
tel: 021/3193883, 021/3193886, fax: 021/3193889

e-mail: sesizare@mppublic.ro
Operator date cu caracter personal 3883

Nr. 16/I-2/2015

ORDONANȚĂ

20.11.2015

General-locotenent magistrat Vasilache Ion, procuror militar șef al Secției Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție,

Analizând plângerea formulată de Asociația 21 Decembrie 1989 împotriva ordonanței de clasare dispusă la data de 14.10.2015 în dosarul nr. 11/P/2014 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție Secția Parchetelor Militare

CONSTAT URMĂTOARELE:

La data de 04.11.2015 Asociația 21 Decembrie 1989, cu sediul în București, str. Batiștei, nr. 24A, sector 2, în temeiul art. 339 din Codul de procedură penală, a formulat plângere împotriva ordonanței de clasare dispusă la data de 14.10.2015 în dosarul nr. 11/P/2014.

Plângerea a fost înregistrată la cabinetul Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție sub nr. 2861/C/04.11.2015 și a fost trimisă, spre competență soluționare, la Secția Parchetelor Militare, unde a fost înregistrată sub nr. 16/II/2/2015.

În cuprinsul plângerii, Asociația 21 Decembrie 1989 a solicitat infirmarea ordonanței nr. 11/P/2014 din 14.10.2015, invocând nelegalitatea și netemeinicia soluției de clasare contestate.

În concret, criticele formulate de Asociația 21 Decembrie 1989 cu privire la ordonanța nr. 11/P/2014 din data de 14.10.2015 a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare vizează, în esență, următoarele aspecte:

1. Autoritățile naționale nu au efectuat o anchetă efectivă care să stabilească persoanele vinovate de moartea manifestanților pașnici din decembrie 1989, aspect reținut și prin hotărârea din 24 mai 2011 pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în Cauza Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României (pct. 1 și 2 din plângere).

2. „Procurorii de caz nu au identificat și nu au întocmit dosare tuturor victimelor din tragedie evenimentele din decembrie 1989, care au fost supuse unor tratamente neominoase așa cum sunt definite în jurisprudența CEDO și în tratatele și pactele ratificate de România. Lipsa cercetărilor temeinice, profesioniste, rezultă și din faptul că numărul victimelor se ridică la peste 8.500 față de numai aproximativ 4.000 victime de care se face vorbire în ordonanța de clasare”. Se precizează că „...faptele criminale petrecute atunci au afectat peste 1.500 victime căzute sub puterea adversarului politic...”, astfel încât acestea nu sunt victime ale infracțiunilor de drept comun, ci „...sunt persoane care au suportat coerciția brutală a adversarului politic și de aceea locul acestor victime se regăsește în cadrul infracțiunilor contra umanității...” (pct. 3 și 4 din plângere).

3. Asupra demonstranților s-a acționat în mod generalizat și sistematic. Se arată că „potrivit jurisprudenței TIPFI și TIPR un atac răspândit are loc atunci când este îndreptat împotriva unei multitudini de victime ca parte a unui comportament agresiv, implicând o comitere multiplă de acte, în aplicarea sau în sprijinirea politicii unui stat sau unei organizații, iar pe de altă parte un atac sistematic este orchestrat, organizat sau coordonat de un

grup de oameni în aşa fel încât să fie desfăşurat sistematic. Pentru ambele tipuri de atacuri, faptele ce reprezintă crime împotriva umanităţii trebuie să aibă loc în aplicarea sau în sprijinirea politicii unui stat sau a unei organizaţii" (pct. 5 și 6 din plângere).

4. În conținutul noțiunii de tratamente inumane sau degradante intră „acte care produc durere fizică sau mentală, suferință, umilire, teamă sau umilire, dar care nu se ridică la nivelul de tortură”. Când aceste acte continuă cu o durată și o intensitate mai mari, se ajunge la tortura.

Potrivit Codului Penal Român „...atunci când apare o cuplare a acestor tratamente inumane sau degradante cu o lipsire de libertate, cu o detenție ilegală, în situația unor veritabile grupări de crimă organizată, de formațiuni teroriste, de grupuri înarmate și care fac uz de arme letale, încadrarea corectă a faptei este la Tratamente neomenoase, adică la art. 358 Cod Penal”.

„Orice încălcare a drepturilor persoanelor private de libertate, poate fi catalogată drept tortură sau tratament inuman sau degradant, dacă este practicată cu intenția de a provoca suferințe fizice sau psihice în plus față de cele inerente situației legale a acestor persoane - și aici apare exemplul clasic al folosirii lanțurilor ca mijloc de imobilizare; încătușarea arestaților/ deținuților/ostaticilor, pe durata transferului în spitale din afara locului captivității și pe durata spitalizării; privarea de tratamente și medicație adecvate bolilor”.

„Ceea ce s-a reclamat la Timișoara sau București, la Otopeni sau în fața Ministerului Apărării Naționale ori a Inspectoratului General al Poliției de Frontieră - un complex de fapte comisive sau omisive cum ar fi tortura, violențe fizice și psihice majore și neacordarea de ajutor medical, asasinarea prin împușcare de la mică distanță, în spital sau în alt spațiu, sau în stradă și arderea corpurilor victimelor, constituie infracțiunea de tratamente neomenoase și reprezintă o violare a art. 2 și 3 în latura lor procedurală, constatătă și de Curtea EDO”.

„În mod similar, distrugerea fără necesitate militară a unor bunuri sau construcții cu valoare artistică și istorică cum ar fi Biblioteca Centrală Universitară, a manuscriselor din arhiva acesteia și colecțiilor acesteia, a Palatului Regal în care se află Muzeul Național de Artă cu colecțiile de artă,

pinacoteca - patrimoniu național - constituie infracțiuni încadrabile la art. 360 Cod Penal din 1969" (pct. 7 din plângere).

5. Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului din 24 iunie 2011 „...nu a fost respectată în ceea ce privește cercetarea faptelor de represiune care constituie tratamente neomenoase, fapte imprescriptibile sub aspect extincțiv, astfel că dosarul nu putea fi clasat, clasarea fiind o gravă eroare judiciară și o modalitate de favorizare a infractorului” (pct. 8 din plângere).

6. Rezoluția de începere a urmăririi penale din data de 07.12.2004 a întrerupt cursul prescripției răspunderii penale,acest act fiind din categoria celor care trebuie să fie comunicate învinuitului/inculpatului, dată de la care a început să curgă prescripția specială prevăzuta de art. 124 VCP. Prevederea legală referitoare la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale nu conditionează întocmirea actului de procedură de legalitatea/temeinicia acestuia sau de comunicarea acestuia către învinuitori/inculpați fiind suficient pentru ca acești să-și producă efectele doar să fie întocmit”.

Se arată că „România a ratificat Convenția privind imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor împotriva umanității la 15 septembrie 1969. Această convenție a intrat în vigoare la 11 noiembrie 1970. În consecință, la momentul faptelor în litigiu, România avea deja o obligație internațională care îi impunea eliminarea prescripției aplicabile crimelor de război și crimelor împotriva umanității. De la intrarea în vigoare a Convenției în privința României, obligația în cauză a fost întărită de obligațiile procedurale care decurg din articolele 2 și 3 ale acestui instrument”.

Prin urmare „acum este necesară încadrarea corectă a faptelor din speță în dreptul penal, ceea ce nu au făcut cele mai înalte autorități judiciare și de urmărire penală interne. Manipularea încadrării juridice a evenimentelor în litigiu, astfel încât acestea să facă obiectul unor termene de prescripție, care nu ar fi fost aplicabile dacă aceste evenimente ar fi fost încadrate corect, contravine înșuși obiectului și scopului articolelor 2 și 3 din Convenție și art. 1 din Convenția privind imprescriptibilitatea crimelor de război și a crimelor împotriva umanității. Toate probele de la dosar indică faptul că sunt întruite elementele constitutive ale unei crime împotriva umanității - săvârșită de conducători ai statului român, în special de membri ai Guvernului de la acea vreme și de ofițeri superiori ai armatei”.

În concluzie, se arată că „Trecerea timpului nu scutește statul român de respectarea obligațiilor sale internaționale și nici autorii încălcările de răspundere penală individuală a acestora. Obligațiile procedurale care decurg din art. 2 și 3 din Convenție impun desfășurarea unui proces echitabil pentru a judeca responsabilității pentru crimele împotriva umanității, sădărâște împotriva unor civili români în cursul perioadei agitate de tranziție către democrație. Deși este imposibilă pedepsirea fiecărui autor al acestor crime împotriva umanității, organizarea unor procese penale, în special împotriva persoanelor care ocupau funcții ce implicau exercitarea unei autorități civile sau funcții militare de conducere, demonstrează maturitatea puterii judecătorești și capacitatea acesteia de a îndrepta greșelile din trecut și, astfel, de a-și consolida reputația în fața cetățenilor și organizațiilor internaționale - se constată în Decizia Marii Camere, opozabila autorităților judiciare ale României” (pct. 9, 10 și 11 din plângere).

Analizând plângerea formulată de Asociația 21 Decembrie 1989 împotriva ordonanței de clasare dispusă la data de 14.10.2015 în dosarul nr. 11/P/2014 se reține că, în raport cu dispozițiile art. 339 alin. 1 și 6 cu referire la art. 336 alin. 1 din Codul de procedură penală, petitionara nu are calitatea procesuală cerută de lege pentru a fi titulara acestei cereri.

Astfel, conform art. 336 alin. 1 C.pr.pen. orice persoană poate face plângere împotriva masurilor și actelor de urmărire penală, dacă prin acestea s-a adus o vătămare a intereselor sale legitime.

Din cele ce preced, reiese că trebuie să fie indeplinite mai multe condiții cumulative de fond și de formă pentru a se putea formula plângere în temeiul art. 339 cu referire la art. 336 C.pr.pen.:

a. Persoana să fie vătămată de actul dispus de organul de urmărire penală. Legea nu distinge dacă persoana are sau nu calitatea de parte (inculpat, parte civilă sau parte responsabilă civilmente), subiect procesual principal (suspect, persoană vătămată) sau o altă calitate în procesul penal (martor, expert, interpret și.a.).

b. Vătămarea produsă prin actul organului de urmărire penală trebuie să fie efectivă (adică s-a produs un prejudiciu, o pagubă ori un neajuns), să fie actuală și să privească interesele legitime ale persoanei.

Cu privire la noțiunea de „interese legitime ale persoanei”, în doctrina penală s-a arătat că „*o persoană justifică un interes legitim atunci când legea instituie în favoarea acesteia un drept subiectiv propriu [s.n.] sau când legea îi recunoaște în mod expres îndreptătirea de a îndeplini o anumită prerogativă pentru apărarea unui drept subiectiv al altuia [s.n.]*” (Nicolae Volonciu ș.a. Noul cod de procedură penală, Editura Hamangiu 2014, pag. 839).

c. Persoana să indice în plângere ce vătămare i s-a adus și cărui interes legitim aduce atingere aceasta.

Dosarul nr. 11/P/2014 a avut ca obiect fapte comise în contextul evenimentelor din Decembrie 1989 soldate cu decesul, rănirea prin împușcare, vătămarea sau lipsirea de libertate a mai multor persoane.

Față de cele de mai sus, rezultă că ordonația de clasare din data de 14.10.2015 nu a produs nicio vătămare a intereselor legitime ale Asociației 21 Decembrie 1989, în sensul în care această noțiune este definită de art. 336 alin. 1 din Codul de procedură penală.

Conform art. 10 din Statutul Asociației 21 Decembrie 1989, astfel cum este publicat la data de 06.11.2015 pe site-ul www.asociatia21decembrie.ro/statut-asociatia-21-decembrie-1989, poate deveni membru al asociației orice persoană care:

- a participat direct la confruntarea cu forțele dictaturii comuniste, a fost rănit sau reținut în București sau în țară în perioada 14-22 Decembrie 1989, până la alungarea dictatorului;

- este urmaș de erou martir căzut în luptele anticomuniste din perioada 14-22 Decembrie 1989, până la alungarea dictatorului și cucerirea instituțiilor simbol ale statului totalitarist;

- este urmaș al unuia dintre membrii Asociației.

Potrivit art. 7 din Statut „scopul fundamental al Asociației este continuarea prin toate mijloacele legale a luptei începute în ziua de 21 Decembrie 1989 pentru consolidarea Statului de drept în România”.

La art. 8 alin. lit. b este menționat unul dintre obiectivele asociației: „sesizarea organelor abilitate pentru anchetarea persoanelor implicate în faptele de represiune săvârșite împotriva demonstranților anticomuniști în Decembrie 1989 și a acțiunilor violente din 1990, cu urmărirea finalizării acțiunilor juridice în litera și spiritul legii și pedepsirea vinovaților”.

Din textele de mai sus rezultă că Asociația 21 Decembrie 1989 acționează în numele membrilor săi, menționată în art. 10 din Statut, numai pentru îndeplinirea scopului asociației, astfel cum este enunțat la art. 7.

Prin urmare, Asociația 21 Decembrie 1989 nu justifică un interes legitim care să îi confere calitatea procesuală cerută de lege pentru a formula plângere în condițiile art. 339 C.pr.pen.

Faptul că unul dintre obiectivele asociației îl reprezintă sesizarea organelor judiciare pentru anchetarea persoanelor implicate în actele de represiune din Decembrie 1989 „...cu urmărirea finalizării acțiunilor juridice în litera și spiritul legii și pedepsirea vinovaților” nu suplineste exigențele impuse de dispozițiile Codului de procedură penală privind condițiile exercitării dreptului de a formula plângere în temeiul art. 339 C.pr.pen.

Așa cum am arătat în precedent, o persoană justifică un interes legitim atunci când legea:

- instituie în favoarea acesteia un drept subiectiv propriu sau

- îi recunoaște în mod expres îndreptățirea de a îndeplini o anumită prerogativă pentru apărarea unui drept subiectiv al altuia.

Or, dispozițiile de la art. 8 lit. b din actul constitutiv al Asociației nu conferă acesteia dreptul de a se subroga în numele celor care au suferit o vătămare a intereselor lor legitime.

De altfel, acest aspect a fost reținut și de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin hotărârea pronunțată la 24 mai 2011 în Cauza Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României.

Astfel, Curtea Europeană a arătat următoarele:

„Invocând art. 2, art. 3, art. 6 și art. 13 din Convenție, asociația reclamantă (n.n. Asociația 21 Decembrie 1989) se plângă, asemenea persoanelor reclamante, de durata anchetei penale cu privire la evenimentele violente din decembrie 1989. Aceasta denunță lipsa de diligență a autorităților românești și se teme că ar fi existat o dorință de a ascunde totul pentru ca persoanele răspunzătoare de sute de morți și de răniți din timpul incidentelor violente din decembrie 1989 să nu fie niciodată găsiți vinovați.”

Curtea reamintește că noțiunea de „victimă” menționată la art. 34 din Convenție trebuie interpretată în mod autonom și independent de noțiunile

interne precum cele privind interesul sau calitatea de a acționa. Pentru ca un reclamant să se poată pretinde victima încălcării unuia din drepturile și libertățile recunoscute de Convenție, trebuie să existe o legătură suficientă de directă între reclamant și prejudiciul pe care estimează că l-a suferit din cauza pretinsei încălcări.

O asociație nu s-ar putea pretinde victima unor măsuri care ar fi adus atingere drepturilor pe care Convenția le recunoaște membrilor săi [(*Association des amis de Saint-Raphaël et de Fréjus și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 45053/98, pct. 18, din 29 februarie 2000).

În spătă, asociația reclamantă nu se poate pretinde victima încălcării drepturilor procedurale cu privire la o anchetă efectivă. Aceste drepturi aparțin victimelor violentelor sau părintilor victimelor decedate la se vedea, mutatis mutandis, Conka și alții, precum și la *Ligue des droits de l'homme* împotriva Belgiei (dec.), nr. 51564/99, din 13 martie 2001, și *Asociación de víctimas del terrorismo* împotriva Spaniei, (dec.), nr. 54102/00, CEDO, din 29 martie 2001. De altfel, nimic nu împiedică o asociație să reprezinte un anumit număr de persoane, cu condiția ca aceștia să fie identificați și asociația să justifice un mandat specific dat de fiecare din ei".

Prin urmare, Curtea Europeană subliniază faptul că Asociația 21 Decembrie 1989 nu se poate substitui drepturilor și intereselor legitime ale victimelor decât în baza unui „...mandat specific dat de fiecare din ei”.

Aprecierea Curții este în concordanță cu reglementarea națională privind reprezentarea în procesul penal.

Astfel, conform art. 88, alin.1 din C.pr.pen. avocatul asistă sau reprezintă, în procesul penal, părțile ori subiecții procesuali principali, în condițiile legii. Prin urmare, legea procesual penal instituie regula că activitatea de reprezentare sau de asistență juridică a părților poate fi exercitată doar de avocați, în condițiile legii. În mandatul profesional, avocatul are dreptul de a formula plângere, potrivit art. 336-339 C.pr.pen. (art. 95 alin. 1).

Conform art. 96, în cursul procesului penal, suspectul, inculpatul, celelalte părți, precum și persoana vătămată pot fi reprezentați. Doctrina și practica judiciară sunt unanime în sensul că reprezentarea unei părți în procesul penal, în alte condiții decât cele prevăzute de Legea nr. 51/1995 privind organizarea și exercitarea profesiei de avocat, se poate exercita doar în baza unui mandat special, dat în formă autentică.

Conform art. 289 alin. 3 C.pr.pen. „plângerea se poate face personal sau prin mandatar. Mandatul trebuie să fie special, iar procura rămâne atașată îndeplinească plângerea ca mod de sesizare a organelor de urmărire penală. Prin urmare, persoana vătămată poate delega, prin mandat special, dreptul său legal de a formula o plângere penală. *Mutatis mutandis*, dreptul legitim al persoanei vătămate de a formula plângere împotriva soluțiilor dispuse de organele de urmărire penală, în condițiile art. 339 C.pr.pen., poate fi delegat altei persoane fizice sau juridice, doar în baza unui mandat special, procura fiind atașată plângerii. În lipsa acestei manifestări de voință expreze a persoanei vătămate de a mandata o altă persoană să exercite dreptul său conferit de art. 339 C.pr.pen., plângerea formulată în numele acesteia nu intrunește condițiile imperative impuse de lege.

Față de cele de mai sus, se constată că Asociația 21 Decembrie 1989 nu justifică un interes legitim care să ii confere calitatea procesuală cerută de lege pentru a formula, în condițiile art. 339 C.pr.pen, plângere împotriva ordonanței de clasare dispusă la data de 14.10.2015 în dosarul 14/P/2014, motiv pentru care se va dispune respingerea acesteia ca inadmisibilă.

X X
 X

În subsidiar, având în vedere complexitatea și importanța cauzei, vor fi analizate, din oficiu, motivele de netemeinicie și nelegalitate invocate de Asociația 21 Decembrie 1989 în plângerea formulată împotriva ordonanței de clasare din data de 14.10.2015 dispusă în dosarul nr. 11/P/2014 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Parchetelor Militare.

Astfel, analizând materialul de cercetare efectuat în dosarul nr. 11/P/2014 și ordonanța de clasare din data de 14.10.2015, în raport de criticile formulate de Asociația 21 Decembrie 1989, se constată că soluția dispusă în cauză este temeinică și legală. În acest sens se rețin următoarele:

1. Cu privire la critica care vizează lipsa unei anchete efective care să stabilească persoanele vinovate de moartea manifestanților pașnici din decembrie 1989 (pct. 1 și 2 din plângere).

Cercetările efectuate au reliefat complexitatea deosebită a cauzei, derivată din faptul că, într-o perioadă relativ scurtă de timp, aproximativ 2 săptămâni, în contextul unor mișcări de protest care au condus la înlăturarea regimului comunist, dictatorial reprezentat de Nicolae Ceaușescu și, ulterior, al unor acțiuni militare și civile bazate pe o suspiciune generalizată care a creat haos, panică, stări de confuzie și dezorganizare, s-a produs un număr foarte mare de victime în mai multe zone și localități ale țării.

Așa cum s-a arătat și în cuprinsul ordonanței, în legătură cu evenimentele din decembrie 1989 la nivelul parchetelor militare au fost înregistrate 4.544 de dosare penale. În 112 dosare, Secția Parchetelor Militare (Direcția Procururilor Militare) și celelalte parchete militare au dispus trimiterea în judecată a 275 de persoane, din care 25 de generali (10 din cadrul MApN și 15 din cadrul MI), 114 ofițeri (32 din cadrul MApN și 82 din cadrul MI), 13 subofițeri (8 din cadrul MApN și 5 din cadrul MI), 36 militari în termen și 87 civili, în sarcina căror s-a reținut că, prin măsurile dispuse sau acțiunile întreprinse, au contribuit la producerea victimelor înregistrate în timpul evenimentelor din Decembrie 1989.

Majoritatea persoanelor trimise în judecată au făcut parte din structurile de conducere politice și militare ale fostului regim, cu privire la care s-a stabilit că au adoptat măsuri sau au acționat în vederea reprimării demonstrațiilor împotriva regimului comunist și a dictaturii lui Nicolae Ceaușescu.

În 1882 de dosare, constatăndu-se existența unor cauze care au împiedicat punerea în mișcare a acțiunii penale au fost dispuse soluții de netrimiteră în judecată, reținându-se în cele mai multe situații cazul prevăzut de art. 10 lit. e C.pr.pen cu referire la eroarea de fapt, dar și cazul prevăzut la art. 10 lit. g C.pr.pen referitor la intervenția amnistiei, prescripției ori a decesului făptuitorului.

Așa cum s-a reținut și în cuprinsul ordonanței din data de 14.10.2015, dosarul nr. 11/P/2014 nu vizează toate victimele evenimentelor din decembrie 1989, ci se referă doar la victimele rezultate

în împrejurările care au făcut, inițial, obiectul dosarului 97/P/1990 și la cele din dosarele conexate ulterior la acest dosar.

Este adevărat că, în mai multe situații, inclusiv în dosarul nr. 11/P/2014 anchetele efectuate nu au condus la identificarea autorilor, însă acest aspect nu poate conduce, în mod automat, la concluzia neefectuării unor anchete efective în cauză.

În hotărârea pronunțată de Curtea Europeană a Drepturilor Omului la 24 mai 2011 în Cauza Asociația „21 Decembrie 1989” și alții împotriva României s-a reținut că „*obligația procedurală ce decurge din art. 2 cere realizarea unei anchete efective atunci când recurgerea la forță, în special de către agenții statului, a dus la uciderea unei persoane. Este vorba de o examinare imediată, completă, imparțială și profundă a circumstanțelor în care au fost comise crimele, pentru a putea realiza identificarea și sancționarea persoanelor răspunzătoare. Este o obligație nu de rezultat, ci de mijloace. Autoritățile trebuie să fi luat măsuri rezonabile pentru a asigura obținerea probelor cu privire la faptele respective*”.

Prin urmare, fără a contesta perioada mare de timp în ce privește desfășurarea anchetei, trebuie reliefat faptul că în cauză au fost întreprinse toate diligențele necesare pentru elucidarea situației de fapt. Acest aspect este necesar a fi analizat prin raportare la complexitatea deosebită a cauzei în ce privește numărul persoanelor vătămate, aria mare de desfășurare a evenimentelor și implicarea unor forțe eterogene (militari și numeroși civili).

În legătură cu faptele care au constituit obiectul dosarului au fost audiate 13282 persoane, au fost efectuate 174 de cercetări la fața locului și 249 de reconstituiri.

În cuprinsul ordonanței este descrisă situația de fapt cu privire la fiecare persoană în legătură cu care s-au efectuat acte de cercetare.

În raport de aspectele menționate anterior, actele de cercetare efectuate în dosarul nr. 11/P/2014 se circumscriu unei anchete efective, în condițiile în care, chiar dacă, în multe situații, nu s-au putut identifica autorii, au fost stabilite condițiile concrete în care a survenit decesul, rănirea sau lipsirea de libertate a persoanelor care au făcut obiectul dosarului.

În consecință, critica formulată de Asociația 21 Decembrie 1989 referitoare la lipsa unei anchete efective în cauză este neîntemeiată.

2. Cu privire la critica care vizează faptul că *procurorii de caz, nu au identificat și nu au întocmit dosare tuturor victimelor din tragedie din decembrie 1989*, care au fost supuse unor tratamente neomenoase aşa cum sunt definite în jurisprudență CEDO și în tratatele și pactele ratificate de România (pct. 3 și 4 din plângere).

Așa cum s-a precizat în cuprinsul ordonanței din data de 14.10.2015, dosarul nr. 11/P/2014 a fost înregistrat inițial sub nr. 97/P/1990 și a vizat doar o parte din aspectele evenimentelor din data de 21.12.1989 din mun. București, respectiv:

- identificarea persoanelor din cadrul Ministerului de Interni care au ajutat la capturarea, lovirea și lipsirea de libertate a manifestanților;
- identificarea persoanelor care, prin folosirea aramelor de foc și a altor mijloace violente au produs moartea a 48 persoane și rănirea altor 150 de persoane;
- stabilirea modului în care s-au derulat evenimentele la sediile organelor de milиie, din mun. București, unde au fost duși manifestanți și tragerea la răspundere a persoanelor vinovate pentru eventualele fapte comise împotriva acestora.

Ulterior, după infirmarea rezoluției nr. 97/P/1990 din data de 20.09.1995, începând cu luna decembrie 2004 obiectul dosarului a fost extins atât cu privire la faptele comise după data de 22.12.1989 în mun. București, cât și cu privire la unele fapte comise în alte localități din țară, înainte și după data de 22.12.1989. Extinderea cercetărilor s-a făcut, în principal, prin infirmarea unor soluții de netrimiteră în judecată dispuse de parchetele militare în legătură cu evenimentele din decembrie 1989 și victimele acestora, și conexarea acestor dosare la dosarul nr. 97/P/1990.

În concluzie, obiectul dosarului nr. 11/P/2014 (fost 97/P/1990) l-a constituit stabilirea răspunderii pentru o parte din faptele de natură penală, comise în contextul evenimentelor din decembrie 1989, fapte ce au avut ca rezultat decesul, rănirea și lipsirea de libertate a unor persoane, precum și distrugerea unor bunuri.

În atari condiții, dosarul nu a vizat toate victimele evenimentelor din decembrie 1989, ci se referă doar la victimele rezultate în împrejurările care au făcut, inițial, obiectul dosarului 97/P/1990 și la cele din dosarele conexe ulterior.

Prin urmare, în raport de obiectul dosarului nr. 11/P/2014, critica formulată de Asociația 21 Decembrie 1989 referitoare la faptul că procurorii de caz nu au identificat și nu au întocmit „dosare” tuturor victimelor din tragicile evenimente din decembrie 1989, este în mod evident, neîntemeiată.

3. Cu privire la critica care vizează *greșita încadrare a faptelor care fac obiectul dosarului nr. 11/P/2014*, în sensul că „...încadrarea corectă a faptelor este la tratamente neomenoase, adică la art. 358 Cod Penal” (pct. 5, 6 și 7 din plângere)

Așa cum s-a reținut și în ordonanța nr. 11/P/2014 din data de 14.10.2015, la momentul comiterii faptelor care fac obiectul cauzei, infracțiunile care aduceau atingere păcii și omenirii formau un grup distinct de infracțiuni, cuprinse în Titlul XI al părții speciale a Codului penal adoptat prin Legea nr. 15/1968, republicată în Monitorul Oficial al României Partea I nr. 65 din 16.04.1997, al căror obiect juridic îl formau ocrotirea relațiilor sociale privind coexistența colectivităților umane.

În conținutul infracțiunilor contra păcii și omenirii erau absorbite fapte care făceau obiectul unor incriminări tipice, distințe, latura obiectivă a acestor infracțiuni fiind completată cu una sau mai multe cerințe esențiale, situații premisă, care justificau includerea acestor incriminări complexe într-un titlu separat, după incriminările tipice.

Erau incriminate, astfel, propaganda pentru război (art. 356 C.pen.), genocidul (art. 357 C.pen), tratamentele neomenoase (art. 358 C.pen.), distrugerea unor obiective și însușirea unor bunuri (art. 359 C.pen.) și distrugerea, jefuirea sau însușirea unor valori culturale (art. 360 C.pen.).

Ulterior, în noul Cod penal, adoptat prin Legea nr. 286/2009, publicată în Monitorul Oficial nr. 510/24.07.2009, cu modificările și completările ulterioare, care a intrat în vigoare la data de 01.02.2014, au fost incriminate în Titlul XII denumit „Infracțiuni de genocid contraumanității și de război” o serie de fapte, parte din aceste reglementări fiind o continuare a incriminărilor din legislația anterioară.

În raport de cele două perioade distințe care caracterizează evenimentele din decembrie 1989, respectiv înainte și după plecarea fostului președinte comunist din clădirea Comitetului Central al P.C.R.

precum și de particularitățile care au determinat evoluția evenimentelor, în cuprinsul ordonanței din data de 14.10.2015 a fost analizată încadrarea faptelor care fac obiectul cauzei având în vedere dispozițiile din Titlul XI din Codul penal din 1969 care reglementau incriminarea infracțiunilor contra păcii și omenirii, respectiv dispozițiile din Titlul XII din noul Cod penal care reglementează incriminarea infracțiunilor de genocid, contraumanității și de război, făcându-se aplicarea dispozițiilor art. 5 C.pen referitoare la legea penală mai favorabilă și a principiului continuității incriminării.

Cu privire la *infracțiunea de propagandă de război*, în forma incriminată de art. 356 din vechiul Cod penal, în ordonanța criticată de Asociația 21 Decembrie 1989 s-a reținut că nu au fost comise acte materiale de natură să facă apologia războiului, în sensul definit de textul de lege. Aserțiunile lansate pe postul de televiziune sau prin alte mijloace cu privire la acțiunile unor „elemente teroriste” nu îndeplinesc cerința prevăzută de lege pentru existența infracțiunii, astfel încât, în mod temeinic și legal s-a dispus clasarea cauzei.

În ce privește incidenta în cauză a dispozițiilor art. 357 din Codul penal din 1969 privind *genocidul*, în ordonanța din data de 14.10.2015 s-a reținut că perioada 17-22.12.1989 a fost caracterizată de acțiuni violente de reprimare a manifestațiilor anticomuniste și antidictatoriale din mun. Timișoara, Cluj și București, respectiv de măsuri de împiedicare a extinderii acțiunilor de protest în celealte localități ale țării, decise și organizate la nivel central și puse în executare de conducerea politică și militară locală, sub directa coordonare a unor factori de conducere politică și militară de la nivel central.

Anchetele efectuate în legătură cu aceste fapte, așa cum s-a exemplificat în cuprinsul ordonanței atacate la capitolul II, s-au finalizat cu trimiterea în judecată, pentru săvârșirea infracțiunii de genocid, a tuturor membrilor Comitetului Politic Executiv al P.C.R. și conducerilor structurilor care au participat la acțiunile de forță din perioada 16-22 decembrie 1989.

Instanța supremă, judecând aceste cauze, prin prisma dispozițiilor care incrimină faptele reținute în sarcina inculpaților și a dispozițiilor art. 20 din Constituția României, privind aplicabilitatea în dreptul intern a prevederilor reglementărilor internaționale la care România era parte,

a statuat *cu caracter irevocabil* că, până la data de 22 decembrie 1989, persoanele împotriva cărora au fost comise acte sau fapte care au avut ca urmare decesul sau vătămarea integrității acestora, nu au făcut parte dintr-o colectivitate sau grup caracterizat din punct de vedere național, etnic, rasial sau religios. Participanții la protestele îndreptate împotriva regimului comunist din decembrie 1989 au fost răspândiți pe întreg teritoriul țării și au făcut parte din medii eterogene, ei neputând fi caracterizați ca făcând parte dintr-o colectivitate sau grup de genul celor avute în vedere de art. 357 C.pen. din 1969.

Astfel, prin sentința penală nr. 6 din 09.12.1991 pronunțată de Curtea Supremă de Justiție în dosarul nr. 24/1991, decizia penală nr. 37 din 20.04.1992 pronunțată de Curtea Supremă de Justiție în dosarul nr. 128/1991, decizia penală nr. 44 din 28.04.1992 pronunțată de Curtea Supremă de Justiție în dosarul nr. 16/1992, decizia penală nr. 64 din 26.04.1993 pronunțată de Curtea Supremă de Justiție în dosarul nr. 169/1992 s-a dispus condamnarea inculpaților pentru săvârșirea infracțiunilor de omor deosebit de grav, atât în forma infracțiunii continuante, cât și a tentativei, urmările schimbării încadrării juridice a faptei din infracțiunea de genocid în cea de omor deosebit de grav, reținându-se că „...prin atitudinea pe care au avut-o, au achiesat la măsurile de reprimare a manifestațiilor, ceea ce a întărit convingerea soților Ceaușescu de a insista în aducerea la îndeplinire a hotărârii lor de a se trage cu armele de foc în demonstranți”.

Așa fiind, instanța supremă a calificat faptele tuturor inculpaților care au făcut parte din structurile de decizie ca fiind circumscrise infracțiunii de omor deosebit de grav, atât în forma fapt consumat, cât și în forma tentativei.

În raport de aceste aspecte, în mod temeinic și legal, înordonanța din 14.10.2015 analiza faptelor din perioada 16-22- decembrie 1989 s-a făcut prin prisma dispozițiilor referitoare la infracțiunea de omor, vătămare corporală sau lipsire de libertate în mod ilegal.

În ceea ce privește *infracțiunea de tratamente neomenoase* în ordonanță criticată s-a apreciat că, sub aspectul condițiilor de incriminare și a tratamentului sancționator, legea veche este mai favorabilă, astfel încât analiza răspunderii penale s-a făcut prin raportare la disp. art. 358 din Codul penal din 1969. Din perspectiva acestei

încadrări, în cuprinsul ordonanței au fost analizate noțiunile de răniți și bolnavi, naufragiați, personal sanitar și prizonieri de război aşa cum sunt definite în Protocolul Adițional I la Convențiile de la Geneva, precum și noțiunea de „adversar” prin raportare la reglementările internaționale.

De asemenea, în mod corect s-a reținut că existența unui conflict armat constituie situația premisă a infracțiunii de tratamente neomenoase, iar, în doctrină, au fost date ca exemple, în acest sens, războiul, ruperea de relații între state, incursiunile de bande pe teritoriul unei țări, arătându-se că tulburările și conflictele interne nu intră în sfera de aplicare a acestei incriminări. Aceeași concluzie rezultă și din dispozițiile art. 1 paragraful 2 din Protocolul Adițional nr. II privind protecția victimelor conflictelor armate fără caracter internațional care prevăd în mod expres că „*prezentul protocol nu se va aplica situațiilor de tensiune internă și tulburărilor interne*” care nu sunt conflicte armate.

Deși perioada 16.12.1989-22.12.1989 a fost caracterizată de acțiuni violente de reprimare a manifestațiilor anticomuniste și antidictatoriale din mun. Timișoara, Cluj și București, respectiv de măsuri de împiedicare a extinderii acțiunilor de protest în celelalte localități ale țării, decise și organizate la nivel central și puse în executare de conducerea politică și militară locală, sub directa coordonare a unor factori de conducere politică și militară de la nivel central, faptele comise în această perioadă nu au corespondent în textul de lege care incriminează infracțiunea de tratamente neomenoase, întrucât evenimentele din decembrie 1989 nu pot fi calificate drept „conflict armat”, în sensul celor avute în vedere de normele internaționale, ele constituind o revoltă populară cu caracter intern împotriva regimului comunist, dictatorial, astfel încât nu ne aflăm în ipoteza avută în vedere de lege.

Dacă până la momentul în care, în data de 22.12.1989, fostul președinte comunist Nicolae Ceaușescu a părăsit sediul C.C. al P.C.R., forțele de ordine au acționat, în baza ordinelor și măsurilor dispuse de factorii politici și militari, împotriva manifestanților care demonstrau pentru înălțarea regimului comunist, pentru libertate și democrație, după acest moment nu a mai existat o acțiune /a organelor statului/ împotriva manifestanților ci o acțiune comună îndreptată, conform

percepției create, împotriva unor elemente contrarevoluționare, care acționau împotriva voinței întregii populații.

În contextul descris în cuprinsul ordonanței criticate, în majoritatea incidentelor în care, în urma folosirii armamentului, au rezultat victime omenești, atitudinea psihică a persoanelor care au tras a fost marcată de o reprezentare greșită a realității înconjurătoare, având convingerea că acționează împotriva unor elemente teroriste, bine antrenate, capabile să folosească orice mijloace pentru a-și atinge scopul, respectiv reinșaurarea regimului comunist. De asemenea au fost reținute mai multe persoane suspectate a fi „teroriști” dar ulterior s-a constatat că sunt cetățeni români care participau la revoluție ori studenți străini aflați, în mod legal, la studii în România.

În consecință, nici faptele comise în perioada 22.12.1989 - sfârșitul anului 1989 nu au corespondent în textul de lege care incriminează infracțiunea de tratamente neomenoase, motiv pentru care în mod temeinic și legal s-a dispus clasarea sub aspectul săvârșirii infracțiunii de tratamente neomenoase, reținându-se că faptele care au făcut obiectul dosarului nr. 11/P/2014 nu sunt caracterizate de tipicitate în raport de dispozițiile art. 358 din Codul penal din 1969.

Cu privire la *infracțiunea de distrugere a unor obiective și de însușire a unor bunuri*, respectiv *infracțiunea de distrugere, jefuire sau însușire a valorilor culturale*, s-a reținut că lipsește situația premisă prevăzută de lege pentru existența infracțiunilor, respectiv preexistența stării de război. Evenimentele din decembrie 1989 nu pot fi calificate ca un conflict armat (stare de război), astfel cum acesta este definit din economia prevederilor celor patru Convenții de la Geneva, astfel încât în mod temeinic și legal s-a dispus clasarea cauzei.

În ce privește incidența în cauză a dispozițiilor referitoare la incriminarea *infracțiunilor contra umanității*, prev. de art. 439 din Codul penal s-a reținut că instanța supremă a calificat, în mod irevocabil, că faptele comise în perioada 16-22 decembrie 1989 de decidenți politici și militari, care au adoptat și dispus aplicarea măsurilor de forță pentru reprimarea demonstrațiilor, prin folosirea armelor de foc, constituie infracțiunea de omor deosebit de grav.

După data de 22.12.1989, în contextul descris în ordonanță din 14.10.2015, în mod evident, nu ne aflăm în situația unui atac generalizat

și sistematic lansat împotriva unei populații civile, nefiind incidente în cauză dispozițiile art. 439 C.pen.

Pe cale de consecință, în mod temeinic și legal, înordonanța atacată s-a dispus clasarea sub aspectul săvârșirii infracțiunilor contraumanității, reținându-se că faptele care au făcut obiectul dosarului nr. 11/P/2014 nu sunt caracterizate de tipicitate în raport de dispozițiile art. 439 C.pen.

În legătură cu aspectele invocate în cuprinsul plângerii formulate de Asociația 21 Decembrie 1989 referitoare la infracțiunea de supunere la rele tratamente și tortură se constată că, în raport de faptele care constituie obiectul dosarului nr. 11/P/2014, încadrarea juridică a acestora a fost reținută în mod corect și a fost analizată în cuprinsul ordonanței din data de 14.10.2015. Din materialul de cercetare nu rezultă date sau indicii de natură să conducă la concluzia că aceste fapte sunt caracterizate de normele incriminatoare reglementate în disp. art. 281 și art. 282 C.pen.

În concluzie, din analiza ordonanței de clasare în ce privește incidenta în cauză a dispozițiilor care incriminează infracțiunile contra păcii și omenirii rezultă că soluția dispusă este legală și temeinică, argumentele invocate în capitolul V.2 fiind pertinente și concludente.

4. Cu privire la critica potrivit căreia „... dosarul nu putea fi clasat...” întrucât în cauză nu s-a împlinit termenul de prescripție a răspunderii penale (pct. 8, 9, 10 și 11 din plângere) se constată că aspectele invocate nu sunt conforme cu dispozițiile legale referitoare la întreruperea termenului de prescripție a răspunderii penale.

Astfel, în cuprinsul plângerii împotriva soluției se arată că „rezoluția de începere a urmăririi penale din data de 07.12.2004 a întrerupt cursul prescripției răspunderii penale, acest act fiind din categoria celor care trebuie să fie comunicate învinuitului/înculpatului, dată de la care a început să curgă prescripția specială prevăzuta de art. 124 VCP”.

Pe de altă parte se susține că „prevederea legală referitoare la întreruperea cursului prescripției răspunderii penale nu condiționează întocmirea actului de procedură de legalitatea/temeinicia acestuia sau de comunicarea acestuia către învinuitori/înculați fiind suficient pentru ca acesta să-și producă efectele doar să fie întocmit”.

Conform dispozițiilor art. 123 alin. 1 din Codul penal din 1969 cursul termenului prescripției se întrerupea prin îndeplinirea oricărui act care, potrivit legii, trebuia comunicat învinuitului sau inculpatului în desfășurarea procesului penal.

Așa cum s-a reținut și în ordonanța nr. 11/P/2014 din data de 14.10.2015, rezoluția de începere a urmăririi penale din data de 07.12.2004 a fost dispusă cu încălcarea condițiilor de fond și de formă prevăzute de lege, precum și cu nerespectarea dreptului la apărare al persoanelor acuzate. În conformitate cu dispozițiile art. 197 alin. 2 C.pr.pen. anterior și art. 6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, aceste nereguli atrag nulitatea absolută a actului.

Pentru aceste considerente, prin rezoluția nr. 97/P/1990 din data de 22.08.2008, rezoluția nr. 406/C/1147/II/2/2009 din 09.04.2009 și rezoluția nr. 4374/II/2009 din data de 05.10.2009 s-a dispus infirmarea rezoluției de începere a urmăririi penale din data de 07.12.2004, reținându-se că nu au fost respectate prevederile referitoare la garantarea dreptului la apărare.

Prin urmare, respectivul act nu a putut produce efectul întreruptiv al prescripției, astfel încât termenul de prescripție a răspunderii penale s-a împlinit în luna decembrie 2004.

Conform doctrinei penale, „având ca suport dispozițiile art. 197 din C.pr.pen. din 1968 nulitățile sunt definite ca fiind sancțiunile ce lovesc actele procedurale care au luat ființă prin nerespectarea dispozițiilor legale, prin omisiunea sau violarea formelor prevăzute de lege și au drept efect ineficiență acestora” (Nicolae Volonciu ș.a. op. cit., pag. 663).

Constatarea și declararea nulității unui act procesual sau procedural atrage lipsirea lui de efecte juridice nu de la momentul constatării nulității, ci de la momentul întocmirii actului nul (ex tunc).

Efectul nulității se exprimă prin adagiu latin QUOD NULLUM EST, NULLUM PRODUCIT EFFECTUM (ceea ce nu este nu poate produce niciun efect).

Prin urmare, rezoluția de începere a urmăririi penale din data de 07.12.2004 nu a întrerupt cursul termenului de prescripție a răspunderii penale, ordonanța de clasare din data de 14.10.2014 fiind temeinică și legală sub acest aspect.

Față de toate cele de mai sus, în temeiul disp. art. 339 din Codul de procedură penală,

DISPUN:

1. Respingerea, ca inadmisibilă, a plângerii formulate de Asociația 21 Decembrie 1989 împotriva ordonanței nr. 11/P/2014 din data de 14.10.2015, prin care în temeiul dispozițiilor art. 315 alin. 1 lit. b rap. la art. 16 alin. 1 lit. a, b, d, f, i din Codul de procedură penală, s-a dispus clasarea cauzei.
2. Soluția se comunică.

PROCUROR MILITAR ȘEF SECTIE

General-locotenent magistrat

VASILACHE ION

